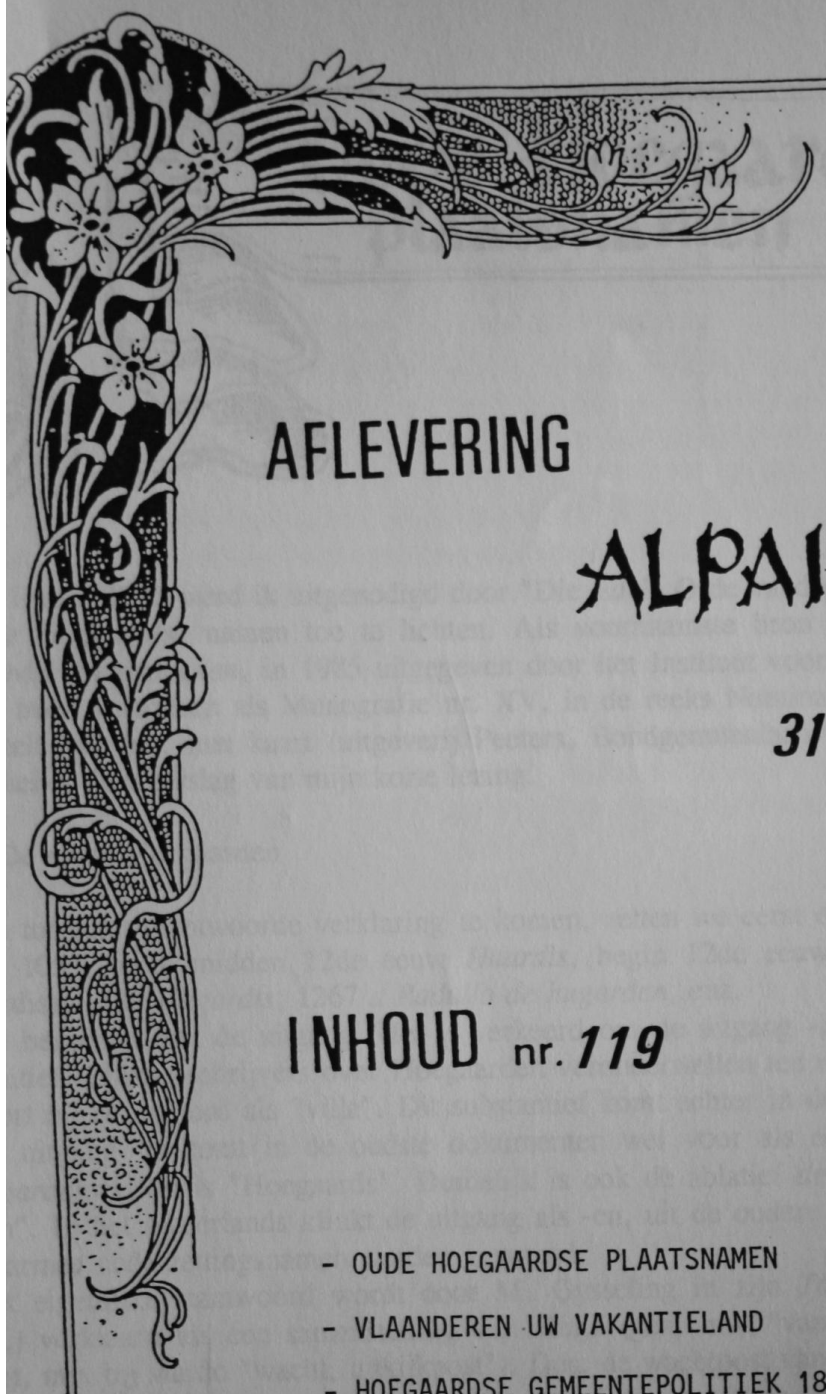

AFLEVERING

ALPAIDIS

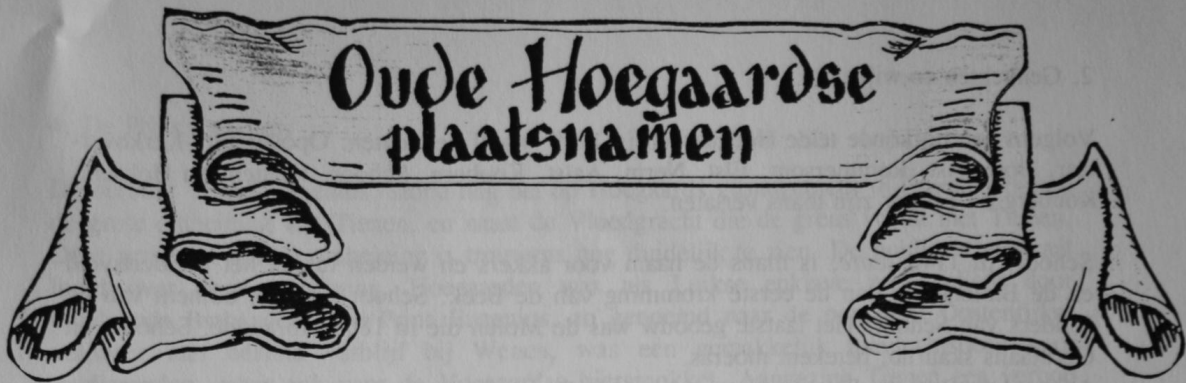
31ste jaargang 1995

INHOUD nr. 119

- OUDE HOEGAARDSE PLAATSNAMEN
- VLAANDEREN UW VAKANTIELAND
- HOEGAARDSE GEMEENTEPOLITIEK 1830 - 1990

Volgende Alpaidis een volledig verslag van viering
30 JAAR MUSEUM

Op 1 april 1995 werd ik uitgenodigd door "Die Edele Orde vanden Moutstock" om enkele oude Hoegaardse namen toe te lichten. Als voornaamste bron gebruikte ik mijn *Hoegaardse Plaatsnamen*, in 1985 uitgegeven door het Instituut voor Naamkunde te Leuven. Het boek verscheen als Monografie nr. XV, in de reeks *Nomina Geographica Flandrica*, en telt 342 blz. met kaart (uitgeverij Peeters, Bondgenotenlaan 153, 3000 Leuven). Dit artikel is de weerslag van mijn korte lezing.

1. De naam Hoegaarden

Om tot een verantwoorde verklaring te komen, zetten we eerst de oudste vormen op een rij: 1053 kopie midden 12de eeuw *Huardis*, begin 12de eeuw *Hvguardis* (lees: *Hugwardis*), 1139 *Hugardis*, 1267 *a Radulfo de hugarden*, enz.

We beginnen met de uitgang. Het is verkeerd om de uitgang *-is* te beschouwen als een genitief. Enkele schrijvers over Hoegaarden veronderstellen ten onrechte dat deze uitgang hoort bij een woord als "villa". Dit substantief komt echter in deze verbinding niet voor. De uitgang *-is* komt in de oudste documenten wel voor als een adjektief in de vorm *hugardensis*, dit is "Hoegaards". Duidelijk is ook de ablatief *de hugardis*, "uit Hoegaarden". In het Nederlands klinkt de uitgang als *-en*, uit de oudere Germaanse uitgang *-um*, waarmee nederzettingsnamen werden gevormd.

Het eigenlijke stamwoord wordt door M. Gysseling in zijn *Toponymisch Woordenboek* (...) verklaard als een samenstelling van *Huga* (gen. mv. "van de Hugas") + *wardum* (dat. mv. bij *wardo* "wacht, uitkijkpost"). Dus: de wachtpost van de Huga's.

Een meer aanvaardbare verklaring is, de datief meervoud op *-um*, te verbinden met een tweestammige Germaanse naam, namelijk *hugu* + *ward*. In de antroponymie zijn beide elementen zeer bekend. *Hugu* betekent "verstand, denkende geest", zoals nog bewaard is in woorden als *heugen*, *geheugen* en *heugenis*. Denk ook aan de raven van Thor, *Hugin* en *Mugin*, die de godheid moesten adviseren. Hiervan komt nog de uitdrukking "tegen heug en meug", dus tegen de adviezen van *Hugin* en *Mugin* in. Ook een Germaanse naam als *Huibrecht* (verfranst tot *Hubert*) bevat het element *hugu*. Ten slotte vinden we *hugu* terug in de naam van de burgemeester Frans Huon. Hier is *hugu* uitgebreid met een *n*-suffiks, terwijl de *g* door syncope verdween. Het verschijnsel syncope betekent: uitstoting van een klank in het midden van een woord. Zo werd *broeder* verkort tot "broer", weder tot "weer", enz., en ook *Hugon* tot "Huo".

Het tweede lid *ward* komen we tegen in een naam als Edward "beschermers van het erfgoed". *Ward*, een stam die beschermen betekent, zit ook in "deurwaarder".

Zo kunnen we de naam Hoegaarden rekonstrueren als *Hugwardum*, met klankwettige evolutie tot Hoegaarden, maar in de oudste documenten verlatijnt tot *Hugwardis*. Zoals uit bovenstaande attestaties blijkt, ging de verbinding *-gw-* (geschreven *-gu-*) vlug over tot *-g-*.

2. Gehuchten en wijken

Volgens een oorkonde telde Hoegaarden in 1489 twaalf gehuchten: Opooverlaar, Kerkoverlaar, Bost, Ast, Rommersom, Elst, Nerm, Aalst, Kouberg, Schoor, Houtem en Hoksem. Kouberg en Schoor zijn thans verlaten.

Schoor, in 1140 *score*, is thans de naam voor akkers en weiden tussen het Meldertsveld en de Blotenberg, aan de eerste kromming van de Beek. Schoor was het domein van de Ridders van Schoor. Het laatste gebouw was de Molen die in 1865 afbrandde. Schoor, uit Germaans *skaurno*, betekent moeras.

Aalst, Ast, Bost en Elst eindigen op een -t. Deze uitgang is het restant van een lokatief suffiks -othu, d.w.z. dat de uitgang de plaats aangeeft van wat in het eerste lid is aangeduid. Dikwijls zijn dit plantnamen. We rekonstrueren de wijknamen derhalve als volgt: Aalst uit alohs-othu "plaats waar alsem groeit", Ast uit ask-othu "plaats waar de es groeit", Elst uit alis-othu "plaats waar de els groeit", Bost uit buks-othu "plaats waar de buksboom groeit".

Nerm, Houtem, Hoksem en Rommersom zijn zgn. heem-namen. Een grondwoord wordt samengesteld met haima, dat "woning" betekent. Het is nog bekend in heemkunde of het Duitse Heimat. Ik geef telkens de oudste vormen met hun verklaring: Nerm, 1290 *nederheem*, uit Germaans *nithara-haima*, "nederwaarts gelegen woning"; Houtem, 1147 *houthem*, uit Germaans *hulta-haima*, "woning in het hout", met hout = hoogstammig bos, later verdrongen door het woord bos; Hoksem, 1187 *hocsem*, uit Germaanse vlevorm Hugiso + haima, "woning van Hugiso of Huugje"; Rommersom, 1308 *rommeshem*, uit Germaanse tweestammige persoonsnaam hroma "roem" + harja > hari "leger". De naam Rommersom is te rekonstrueren als Rumaharishaima "woning van Rumahari". Vermits het tweede lid zo sterk is afgesleten, kunnen we ook wald "geweld" of bald, nu boud, "moedig" aannemen, verlengd met een genitief-s. De uitgang -om is typisch voor Oost-Brabant, vgl. Binkom, Webbekom, Kiezekom (maar officieel Kiezegem), Miskom, Wommersom, enz.

3. Wijknamen

Sommige namen als Bellekom, Lede, Altenaken, Steenberg, Egypte, Mulken, Offen, Spanuit, hebben het niet gebracht tot de status van gehuchtnamen. Ik bespreek er twee van.

Egypte, 1582 *egypte*, kan wijzen op een herberg Egypte, zoals in Tielt (Vlaanderen) of Roeselare. Waarschijnlijker verwijst Egypte naar de aanwezigheid van "Egyptenaren", naam voor zigeuners. Zigeuners kwamen van "ver weg", bijvoorbeeld uit Bohemen (zodat ze ook "Bohemers" heetten) of uit Egypte (zoals in het Engels "gipsies"). Een bewijs hiervoor is een uitgave gedaan aan de kapitein "vanden egipten".

De Spanuit was een herberg in Bost, waar paarden werden uitgespannen. Spanuit schijnt enkel in Bost en in Pamel voor te komen. In Bost stond de herberg op de splitsing van de huidige Outgaardsestraat en de weg genoemd Spanuit. Hierop staat nu een moderne villa.

Aan de grens met Tienen stond verder als tegenhanger de Spanin.

4. De Prins Eugenius

De herberg "Prins Eugenius" stond nog net op Hoegaards grondgebied, in Overlaar buiten de grote omheining van Tienen, en naast de Vloedgracht die de grens vormt met Tienen. Deze grote (of derde) omheining is trouwens nog duidelijk te zien. De huidige Getestraat loopt over deze omheining. Hoegaarden was als Luikse enklave zeer geliefd door vluchtende Brabanders. De Prins Eugenius, zo genoemd naar de populaire Oostenrijkse veldheer met bekend verblijf bij Wenen, was een gemakkelijk toevluchtsoord voor duellerenden, maar ook voor de Hoegaardse biersmokkel. Aangezien Tienen een verbod had uitgevaardigd op het uitvoeren van Hoegaards bier in de 18de eeuw, was de Prins Eugenius een gedroomde smokkelplaats. Op dit ogenblik staat hier een specerijwinkel.

P. Kempeneers, 1 april 1995.

VLAAMS COMMISSARIAAT-GENERAAL VOOR TOERISME

Vlaanderen UW Vakantieland

24 & 25 juni: de Kust verwacht u!

De kust is niet meteen de nieuwste bestemming voor uitstappen of vakanties, zal u wellicht denken. Generaties Vlamingen groeiden op met de 'vakantie aan zee' als vast onderdeel in het jaarprogramma. Zandkastelen bouwen, door de duinen ploeteren of over de aanrollende golven springen: wie heeft het niet gedaan? En toch, een verblijf aan zee blijft een fascinerend gebeuren. Zeker voor gezinnen met kinderen is de kust een ideale bestemming: niet te duur, niet te ver... Mocht u uitgekeken zijn op uw vaste badplaats, is er bovendien aanbod genoeg om eens af te wisselen. Elk stuk van de kust heeft immers z'n eigen karakter. U zal echter overal even hartelijk en professioneel ontvangen worden.

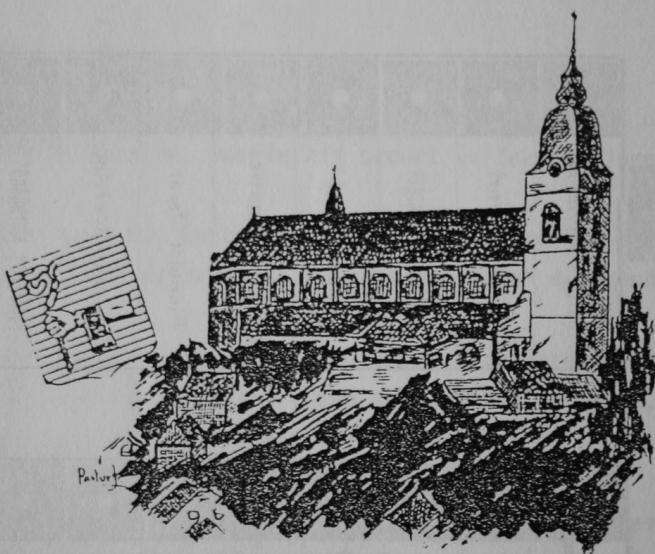
Extra welkom bent u echter op 24 en 25 juni: dan trakteert de Kust u op een feestweekend! Het belooft een smaakmaker en inspiratiebron te worden om de Kust opnieuw te ontdekken. Een greep uit het boordevolle programma ... In Bredene zal u voor het eerst de watertoren kunnen bezoeken en genieten van het panorama. Oostduinkerke houdt voor de 46ste keer zijn Garnaalfeesten, met optocht van de paardevissers, een wedstrijd garnaalvissen voor iedereen, proeven van een dampende kop paardevisserssoep of gebakken vis, en nog veel meer. Nieuwpoort serveert zeetochtjes met motorboot of zeilboot, en biedt in de horecazaken een gelegenheidsmenu met lekkere kabeljauw aan. In Middelkerke gaat de aandacht naar de fauna en flora van strand en duinen; u kan er wandelingen maken onder leiding van een gids die u er alles over vertelt. De Panne organiseert een 'Pier Kloeffe Weekend': een verblijf van vrijdagavond tot zondagnamiddag tegen gunstprijs. Terwijl u er bent, kan u op zaterdag zeilwagenrijden en 's avonds een groots vuurwerk meepikken. Zondag gaat het er iets ingetogener aan toe met een traditionele Zeewijding en een wandelconcert. Oostende gooit het over de actieve boeg: een mini-cruise naar Nieuwpoort, Benji-springen boven zee, initiatie in 'Kite' (vliegers die bestuurbaar zijn)... en een speciaal weekendarrangement voor jongeren. Treinreizigers worden in Oostende bovendien beloond met een visproevertje op voorlegging van hun treinbiljet!

Kortom: geen plekje aan de kust of er zal wat extra te beleven zijn op 24 en 25 juni. Wie deelneemt aan de activiteiten van dit weekend maakt bovendien kans om een van de geschenken te winnen uit een rijkgevulde prijzenpot, die o.a. gratis vakanties in diverse streken en steden van Vlaanderen, gastronomische maaltijden, Eurostar-tickets en NMBS-dagtrips bevat. Schrijf dus 24 en 25 juni alvast in uw agenda: de Kust verwacht u!

Het programma van het weekend zal vanaf 1 juni beschikbaar zijn. In een speciaal magazine verneemt u er alles van. U kan het ophalen bij de VVV's en Diensten voor toerisme in uw streek. Ook in alle postkantoren kan u het vinden. Ga het halen: het is gratis!

'De Kust verwacht u' is het tweede weekend in de actie 'Vlaanderen UW Vakantieland'. Het derde weekend vindt plaats op 7 en 8 oktober: dan zijn het de Kunststeden die uitnodigen. 'Vlaanderen UW Vakantieland' wordt georganiseerd door het Vlaams Commissariaat-Generaal voor Toerisme (VCGT) in samenwerking met de Provinciale Federaties voor Toerisme, de plaatselijke VVV's, de Toeristische Diensten en vele andere partners.

Hoegaardse

Gemeente politiek

1830 - 1990

1 Liberalen

Ginolle Michel	
Van Osmael Oscar	
Hettich Andre	
Van Bever Frans	
Peeters Jules	
Lebegge J.B.	
Stockmans Louis	
Giezel Victor	
Lochie Simon	
Nicolaes Adff	
Sacreas Philibert	

2 Socialisten

Suwerls Ferdinand	
Vanderstokken Louis	
Ergels Henri	
Descamps Hubert	
Sevenants Edouard	
Kinnaer Marie-Sylvie	
Stroobants Hubert	
Robbens Prudent	
Laloup Theophile	
Swellen Alfons	
Vandermolen Oscar	

3 Katholieken

Ausloos Raymond	
Willems Henri	
Vandermolen Georges	
Stokart Jozef	
Kinnaer Auguste	
Finoulst Oscar	
Truyens Séverin	
Taverniers Florimond	
Stockmans Emiel	
Koekelkoren Emiel	
Bams Jan	

4

Debroeck Henri	
----------------	--

Scheurlyst - Katholieken

Bij de verkiezingen van 1938, hadden de liberalen er alles op gezet om uit de klem te geraken, waarin zij sedert de laatste jaren waren verzeild.

De katholieken langs hun kant, lieten ook niets onverlet om hun positie te verstevigen en wilden minstens met een zetel de meerderheid verwerven.

In beide kampen werden bijgevolg naar nieuwe kandidaten uitgekeken. Voor de katholieken hadden wel met een scheurlijst te maken, namelijk Debroeck Henri kwam op met een afzonderlijke lijst.

Op de vooravond van de verkiezingen hadden beide partijen even veel kansen. Het kwam er nu nog juist op aan het vereiste aantal stemmen binnen te halen.

Er werd gewed en voorspeld, maar niemand kon voorzien en wanneer de resultaten kenbaar geraakten, stond iedereen verwonderd, aangenaam of onaangenaam verrast.

De katholieken hadden de nederlaag geleden.

Slechts vier van hun leden werden verkozen, namelijk de oude raadsleden Joseph Stokart en Henri Willems, bijgenaamd "de koster" en de nieuwe intredenden Raumont Ausloos en Georges Vandermolen.

De socialist Sweerts viel uit.

Aan liberale zijde waren Michel Girouille, Oscar Van Osmael, Jules Peeters, bijgenaamd "Pot" en Jean Baptist Lebegge terug verkozen, wijl de nieuwelingen André Hettich, François Van Bever en Simon Lochie hun intrede deden in de Raad.

OFFICIEEL LIBERAAL ORGAAN

KENSPREUK : GEEN WOORDEN, MAAR DADEN

Daar waar de Liberale vlag wordt geheschen,
heerscht Welstand, Broederlijkheid en Leute.

KIEZERSKORPS VAN HOEGAARDEN... Op 16 Oktober 1938, zult U Uw oordeel
vellen, overweegt... UW STEM voor den VOORUITGANG, het JONGE GEWELD...

VOOR DE LIBERALE LIJST.

Geen Bluf

zuivere Waarheid

GEACHT KIEZERSKORPS,

De dagteller wijst 16 OKTOBER 1938.
GEMEENTEVERKIEZINGEN, WET-
TELIJKE PLICHT.

U moet oordeelen voor wie U gaat stemmen
beter WIE U UW STEM WAARDIG ACHT.

Welnu, beste Kiezeressen en Kiezers, met
dit doel, geven wij U hieronder 'n overzicht
van hetgeen de laatste zes jaren werd gedaan
en het is de ZUIVERE WAARHEID.

Erst kwam de beurt aan de KERKHOFEN die,
Uw oordeel het zeker bekennen, niet moeten onderdoen
voor een ENKELE stad of dorp van België. Dierbare
afgevaardigden, heldhaftige Oud-Strijders, aan U, onze
eerbied.

Oud-Strijders, U die gedurende 5 jaar, het oorlogsge-
webelementen getoetst hebt om onze
dierbare vrijheid te handhaven, aan U zijn wij het meest
verplichtigd. Telkenmale er eene rouwbulde plaats
had, doet U moeten bestatigen dat de graven van Uw
strijdsknakkers, opgeschikt waren en dat onze Nationale
driedeurlier wapperde over Uw eeuwige rustplaats.
Steeds hield het Schepencollege er aan, bij de begra-
fenisplechtigheden van één Uwer makkers, tegenwoor-
dig te zijn en de lijkbaar, getild met het eerste klasse
kleedde, te volgen.

Die zijn bewijzen van verkleefdheid aan onze oud-
tijders en eerbied jegens onze dierbare afgestorvenen.
Kwam de KERK, onze aloude tempel. De boomen
zwaaiend onder den ouderdom, de onbegrijpbare
kassen met allerlei vuile gewassen, ruimen de plaats
voor blijkbaar en lieve "accacia rozen". Als hygie-
nische maatregel en gezondheidsvoorschrift werden
twee piscijnen aangelegd.

Het GEMEENTEHUIS, herschepen in 'n paleis
van orde en zindelijkheid. Thans mag gerust iedereen
zijne genoodigden medebrengen bij trouwfeesten, men
vindt er alleen reinheid en comfort.

Vervolgens verrijkte onze gemeente met den
VEELBESPROKEN Boulevard Albert, 23
aren groot, beplant met schoone arbusten en
die aan de gemeente kostte de som van 14.000
Fr. Daar kunnen kleuters vrijen gang geven
aan hunne speelroes, ouderlingen gerust een
wandeling doen, zonder onophoudend bloot
te staan aan het drukke verkeer. Welke kritiek
oefende de tegenpartijen uit op het aanleggen
van dien Boulevard, hoe werd het toenmalige
Schepencollege aangevallen en op welke wijze
Neen, volgens die heeren, had den heer
Evrard zijne betonmuur op 85 cm. van de al-
daar gelegen tuinen moeten plaatsen en er 'n
vuilnisoord van maken. Inwoners van Vroen-
te, Statie, Brug en Altenaken, gaat U naar de
kerk, maakt dan maar den grooten omweg.
Het Stichtelijke moest blijven, wij, Hoegaar-
diers, kunnen best boulevards missen. NEEN
MIJNHEEREN, PRUTTELT U TEGEN.
VALT U ONS AAN OP DE LAAGSTE

WIJZE, MODERNE VOORUITGANG
TELT ALLEEN VOOR ONS.

Het POMPIERKORPS werd volledig uitgerust, 'n
hangaar ter beschikking van het materiaal om bij ge-
beurlijke brandongevallen alles aanstonds ter hand te
hebben.

LIJKENVERVOER : beter dan sommige steden
en waarvan ieder van U tegen zeer billijke voorwaarden
gebruik kan maken. Een bijkomend toestel werd aan-
gekocht om de kisten in de graven neer te laten, dit
uit eerbied voor de familie en storingen te vermijden.
Kisten worden genummerd en de graven voorzien van
een kruisje met hetzelfde nummer, dit om te voorkomen
dat er oneenigheid ontstaat nopens vaststelling van
identiteit, bij eventuele latere verrichtingen. De eeu-
wigdurende concessie yerminderde aanzienlijk in prijs.
De noodige maatregelen werden getroffen om den toe-
gang van 't publiek tot het kerkhof te verleen om op
vastgestelde dagen en uren.

Dit vergt groote offers van het Gemeente-
bestuur, maar thans is de publieke belang-
stelling schier onbeschrijfelijk op 't kerkhof.
Dus de inwoners stemmen in met de genomen
maatregelen en-voorzorgen en dat is bij ons
HET BIJZONDERSTE.

Wat te zeggen over de VUINISDIENST, evenals
het voorgaande, even onberispelijk. Een vreemdeling in
Hoegaarden, staat verslagen over de reinheid der stra-
ten dit spijs het groote vervoer.

SMISVELD : ja, beste lezers, de naam was geen zins
misplaatst; vuil en zwart, hobbelige steenen, stinkende
modder, preci s als in een smis waar wanorde heerscht.

Nu is het Smisveld geworden de Koningin Astrid-
straat met 'n mooie bestrating en prachtige woningen
voorwaar een echte stadslaan.

Rond hetzelfde tijdstip brachten wij aan het gedenk-
teeken der oud-strijders veranderingen toe om het aldus
nog meer in 't oog van voorbijtrekkende reizigers en
toeristen te doen slaan.

Aan het ander uiteinde van het centrum siep de
Groote Markt alarm om eenige verbeteringen te onder-
gaan. Het ergste was het uitroeiën der boomen. Edoch
daarvoor deinsden wij niet terug. Deze werden neer-
gehaald en vervangen door schoone moderne boomen,
en, bloemenparken versierden de onmiddellijke omge-
ving, en, de bestrating kon wedijveren met die der
grooten stad. Inwoners van Hoegaarden, waar is de
tijd, dat men de varkens liet weiden op de Groote
Markt.

Na de voltooiing van dit rozenwerk waren wij klaar
om het KERKHOF van HOXEM aan te vangen. De
tijd van lijken in het water te duwen was heen. Thans
draagt men deze op een rustplaats, omringd door mu-
ren en versierd met allerlei beplantingen. Zeker zal dit
de inwoners van Hoxem gansche voldening hebben ge-
schonken.

Kwam de beurt aan ROMMERSOM, het verlaten
eiland. Een schoone weg met een brug over de Ghete
verbindt Rommersom met Overlaer om de menschen
toe te laten de mis te hooren in Overlaer en het dooden-
vervoer langsdaar mogelijk te maken. Vervolgens werd
Rommersom met Bost verbonden door een makadam
van 1.000 meter lengte waar voorheen de doorgang ge-
durende negen maanden per jaar schier onderbroken
was door modder en water. Inwoners van Rommersom,
overweegt.

Alsdan hebben wij een makadam aangelegd van

NR 1

1

GIROULLE Michel

VANOSMAEL Oscar

HETTICH André

VAN BEVER Frans

PEETERS Jules

LEBEGGE J.-B.

STOCKMANS Louis

GEZEL Victor

LOCHIE Simon

NICOLAES Adolf

SACREAS Philibert

Hauthem naar Schoor. Schoor, onbekend voor velen
van ons, doch zij die er destijds heen moesten, zouden
gerust per vliegmacchien mogen gaan hebben, zoo erbar-
melijk lag de weg. Thans rijdt men er per auto heen en
de landbouwer die voorheen 6 paarden moest
gebruiken om de vracht huiswaarts te slepen
kan thans gerust met één paard vertrekken.
Welk een genot voor de boeren die in deze
streek land bewerken.

Zijn ook de brisés bijtijds niet belegd ge-
weest en is de Bonnestraat te Nerm niet terug
in goeden staat gebracht.

LANDBOUWERS, dit verdient Uw aandacht
en van U hangt het af om in het toekomstige
de hetzelfde genot te beleven.

STEMT dus voor de LIJST Nr 1

Gemeente verkiezingen 1938, Hoegaarden.

Geachte Medeburgers,

De gemeenteverkiezingen staan voor de deur: er is voorzeker niemand, die het belang niet inziet van een flink, een goed bestuur voor een gemeente. Wat waar is voor een land, wat waar is voor een provincie, en zelfs voor een huishouden, dat geldt ook voor een gemeente-bestuur: rechtvaardig en eerlijk moet er worden bestuurd, zuinig en voorzichtig omgegaan met de gemeente finantiën.

Daar ligt vooral het zwakke punt van het aftredend gemeentebestuur. Onze leuze is: de tering stellen naar de nering, met andere woorden: uitgaven doen die noodzakelijk en gewettigd zijn, maar niet roekeloos putten blijven maken, die onmogelijk kunnen gevuld worden. Wij vragen aan het liberale gemeentebestuur ons het bedrag te laten kennen der gemeenteschuld: indien de inwoners van Hoegaarden daar kennis van hadden, ze zouden groote oogen open zetten!

Wij houden niet van het systeem, dat in ons land zoo wat de mode is geworden: uitgeven en maar uitgeven zoo veel men kan, en dan zich afvragen: hoe gaan we dat alles betaald krijgen?

Verre van ons, de noodige openbare werken te willen kritiekereen, die voor een belangrijke gemeente als Hoegaarden onontbeerlijk zijn. Er is veel veranderd in de gemeente zegt en zingt men op alle tonen: O, ja! men moet stekeblind zijn om het niet te zien. Dat is juist een bewijs, dat de vorige liberale besturen onzer gemeente nooit iets gedaan hebben; daarbij veel van die werken werden betaald niet door de gemeente-kas, maar door staat en provincie. Maar wat ook veranderd is en verzaard en verdikt op alle mogelijke manieren, dat zijn de belastingspapieren.

't Is natuurlijk gemakkelijk zoo maar met geld van iedereen om te springen en uit te geven alsof het niet op kan. **HET PEIL DER BELASTINGEN TE HOEGAARDEN STAAT VEEL TE HOOG.** Daaraan moet paal en perk worden gesteld. Gezonde finantiën zijn noodig, zuinig en voorzichtig moet er bestuurd worden. Menigeen, die een beetje op de hoogte is vraagt zich af: hoe geraken we nog ooit uit de schuld?

Wij willen daarbij een einde zien aan de liberale, willekeurige overheersching in onze gemeente. Wij leven nog altijd in die kleine, enggeestige politiek van over jaren: Alles voor de vriendjes en alleen voor de vriendjes: zij alleen tellen, zij mogen aan de sehotel meeliken, zij alleen mogen de leveringen doen die iet of wat belang hebben. De anderen? Die mogen belastingen betalen en goed en veel. Wij eischen voor de zelfde burgers de zelfde rechten, **ZONDER ONDERSCHEID VAN POLITIEKE KLEUR.**

Wij willen ook een einde zien aan de belachelijke schoolpolitiek der liberalen. Er zijn in de gemeente ongeveer drie honderd kinderen van Katholieke ouders, dus drie honderd kinderen waarvan de ouders belasting betalen zoowel als de andersdenkenden. Wat gebeurt er nu? Alles voor de gemeentescholen: schoolbehoeften, prijzen, uitstappen enz., geld met hoopen! Geen centiem voor de kleinen, meestal werklieden-kinderen onzer vrije scholen. Die onrechtvaardigheid is zoo danig in 't oogspringend, dat zelfs gematigde liberalen er met verontwaardiging van spreken! Het gaat hier niet over schoolstrijd; maar wij eischen voor elken huisvader, ook voor den werkman, het recht op, vrij en ongedwongen de school te kiezen, die hij, en niemand anders, voor de opvoeding zijner kinderen het beste oordeelt. Dat is een heilig recht dat door iedereen moet geëerbiedigd worden. Het gemeentegeld voortkomend van de belastingen **VAN IEDEREEN**: moet ook dienen voor de kinderen **VAN IEDEREEN**. Zie daar in groote lijnen ons programma: strikte, noodzakelijke, beperkte uitgaven; vermindering der overdreven belastingen die loodzwaar op onze bevolking drukken; rechtvaardige behandeling door het gemeentebestuur voor iedereen: 't zij burger of werkmans of landbouwer van centrum of gehucht, geen vriendjespolitiek! Eerlijke en gezonde schoolpolitiek.

Met dit programma durven we ons in volle vertrouwen bij het kiezerskorps van Hoegaarden aanbieden, en we zijn er stellig van overtuigd, dat de geachte kiezers en kiezeressen ons hun vertrouwen en hunne stem zullen schenken.

De kandidaten der Katholieke partij Hoegaarden.

BELANGRIJK BERICHT!

Degenen die verlangen dat zieke, gebrekkelijke of oude mensen t'huis worden afgehaald om aan huone stemplicht te voldoen, gelieven zoo haast mogelijk naam en adres op te geven aan een onzer Katholieke kandidaten.

OPGEPAST! HOE DIENT ER GESTEMT?

De beste, eenvoudigste manier om geldig te stemmen is het wit puntje zwart te maken onder **NUMMER 3**. Doet het niet anders, dan wordt het te ingewikkeld en ge loopt gevaar uw stem nutteloos uit te brengen.

AAN DE KATHOLIEKE BEVOLKING VAN HOEGAARDEN.

Met spijt hebben alle weldenkende Katholieke mensen vernomen, dat er dit maal te Hoegaarden een zoogezegde "Katholieke" scheurlijst zal zijn, namelijk die van Henri Debroeck. Wij kunnen anders dan het onbezonnen optreden van H. Debroeck ten diepste betreuren en ten volle afkeuren.

Indien er tijden zijn, dat Katholieke eenheid geboden is, dan is het wel op onze dagen nu zooveel vijanden van al wat ons duurzaam is sameenspannen. Nu te allen kante wordt gezocht naar concentratie, dat wil zeggen, naar samentrekking van alle kristelijk denkende mensen, nu op zoovele plaatsen in ons land, alle katholieke krachten samen spannen en bloc vormen, nu het hoogste geestelijk gezag er op aandringt, kost wat kost de eenheid te verwezenlijken in de Katholieke rangen, begaat H. Debroeck de onbegrijpelijke daad, de Katholieke partij te verdeelen.

Het heeft niet aan ons gelegen, dat de eenheid bewaard bleef in de Katholieke rangen: Alles werd gedaan om elk misverstand uit de baan te ruimen, alle pogingen werden in 't werk gesteld om oude veeën te doen verdwijnen. Aan H. Debroeck werd voorgesteld op ééne lijst op te komen en de tweede plaats op de Katholieke lijst werd hem aangeboden. Niets mocht baten! Debroeck verkoos scheurmaker te zijn, hij verkiest verdeeldheid te zaaien in de Katholieke rangen. Onbezonnen daad en zware verantwoordelijkheid! Het gaat hier niet om personen, maar om principelen: ieder scheurlijst, ze mag komen van wien ook, is altijd af te keuren.

Debroeck kon waarlijk geen grooteren dienst bewijzen aan de tegenstanders. Wat lachen ze in hun vuist en wat zullen ze hem dankbaar zijn! Verdeeldheid immers is verzwakking van eigen krachten en versterking van den tegenstander. Indien ze diervan zouden liberalen en socialisten hem eene serenade komen geven!

3

DIT PUNTJE
ZWART MAKEN

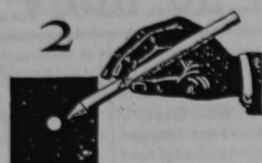
Ausloos Raymond	☐
Willems Henri	☐
Vandermolen Georges	☐
Stokart Jozef	☐
Kinnaer Auguste	☐
Finoulst Oscar	☐
Truyens Séverin	☐
Taverniers Florimond	☐
Stockmans Emiel	☐
Koekelkoren Emiel	☐
Bams Jan	☐

Belgische Werkliedenpartij - Hoegaarden

Enkele nagels met koppen !!!

De Socialistische Kandidaten

Stemt zoo

Sweerts Ferdinand ploegbaas-telegraaf	
Vanderstukken Louis arbeider	
Engels Henri bediende	
Descamps Hubert arbeider	
Sevenants Edouard gepensioneerde	
Kinnaer Marie-Sylvie echtgenote Steenwinckel Frans - huishoudster	
Stroobants Hubert schrijnwerker	
Robbens Prudent arbeider	
Laloup Théophile machinist	
Swellen Alfons arbeider	
Vandermolen Oscar onderwijzer	

I.
Bij het naderen der gemeenteverkiezingen hebben wij ondervinding kunnen vaststellen dat de liberale burgerspartij door kleine feesjes en tombola de arbeidersklas tracht te misleiden.

En zeggen dat, ter gelegenheid van galafeesten en luxe-bal, de tegenwoordigheid van een arbeider in deze middens niet gewenscht wordt, maar veracht !!!

Omdat die zelfde arbeider **stinkt en rlekt naar het zweet.**

De arbeiders zullen dees gedenken op 16 October en **stemmen onder n^r 2.**

II.
De liberale burgerspartij, die maar niet van arbeidersbelangen wil hooren spreken met als voorzitter de Heer Burgemeester, een vijand van het minimumloon, is deze maal ook aan hare kiesbeloften niet te kort gebleven : de plaatsjesjacht staat open : een twintigtal kleine plaatsjes van de waterleiding werden reeds beloofd door den Hr Burgemeester.

Weg met deze huichelaars die het vel van den beer reeds verkopen alvorens hij geschoten is.

Arbeiders, laat u niet vossen; de liberalen verdigen slechts hun persoonlijke belangen.

Allen gestemt onder n^r 2.

III.
*Naar we konden vernemen staat de gemeentekas er nog goed voor : 150.000 frank overschot. Zoo zegt Meneer de Burgemeester.

Goed, Meneer de Burgemeester. Maar waarom de gemeentearbeiders dan afdanken ?? Waarom het budget van openbare werken en onderhoud der gemeente dan niet verhoogd van 55.000 frank tot 77.000 frank of meer ???

Is het ter wille van dit overschot dat u steeds een vijand blijft van het moederfonds met een toelage van kraambad ??

Is het daarom dat u een uitgesproken vijand blijft van het minimumloon, 32 fr. daags ??

De openbare meening vraagt wat anders dan kiesbeloften !!!

Wij zullen niet rusten alvorens ons voldoening wordt gegeven.

Ons ordewoord : Deze -vijanden der arbeidersklas **BUITEN !!!**

Aan ons het gemeentebestuur !!

De «Help u Zelfers» en de arbeiders zullen u dat betaald zetten op 16 October en

stemmen allen onder nummer 2.

Giroulle bleef burgemeester en Hettich met Van Bever werden Schepen. Zij zetelden voor het eerst op 11 januari 1939 en handhaafden de macht van de liberale familie.

Duistere wolken hingen echter boven Europa.

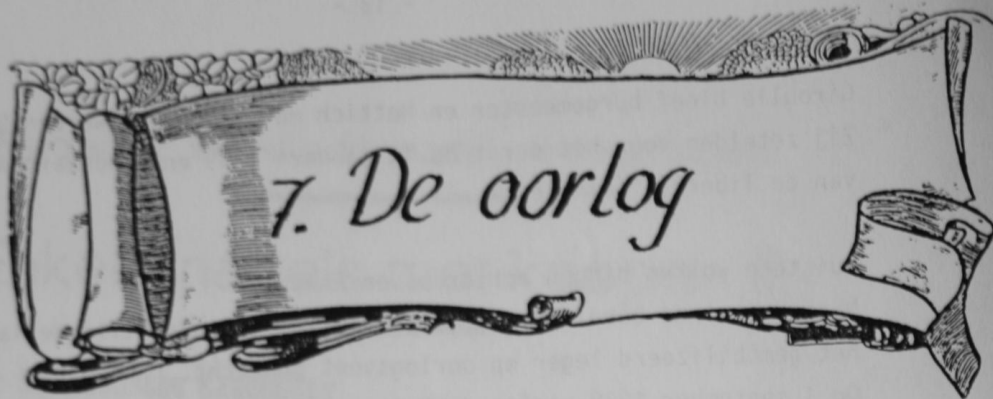
Nazi-Duitsland bereidde de oorlog voor en in verschillende landen werd het gemobiliseerd leger op oorlogsvoet gebracht.

Op 1 september 1939 vielen de Duitsers Polen binnen en dadelijk verklaarden Engeland en Frankrijk de oorlog aan Duitsland.

Op 13 oktober beloofde Hitler plechtig de Belgische onschendbaarheid te eerbiedigen, maar op 10 mei 1940, vielen de Duitsers voor de tweede maal in een kwart eeuw, onverwachts en zonder enig ultimatum ons land binnen.

De Hoegaardse gemeenteraad was op 3 maart voor de laatste maal in vergadering bijeen geweest. Het zou duren tot 19 juni, alvorens de zittingen werden hernomen, maar de burgemeester verscheen niet meer.

Het was als dan dat Jules Peeters "waarnemend" burgemeester werd. Zij gingen een moeilijke tijd tegemoet.

Dit werk heeft niet tot doel de oorlogsgebeurtenissen in al hun bijzonderheden te beschrijven, noch de weerstand of de collaboratie er bij te betrekken.

Daarvoor werd een volledige monografie opgemaakt en ingediend bij het Navorsings- en Studiecentrum voor de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog te Brussel.

Huidige bijdrage beperkt zich tot enkele naakte feiten, die zich afspeelden in de onmiddellijke "entourage" van Hoegaardse politiciers.

Het meest geschikt hiervoor, leek onseen synthese, die in januari 1944 door de geheime diensten werd opgesteld, ingevolge een opdracht ter achterhaling van de achtergronden, inzake een gerezen politiek conflict op het gemeentehuis, de vrees voor vergeldings acties en het bestaan van een cel van de Sicherheitsdienst.

Hier volgt de synthese:

1 - Politieke conflicten

=====

Okt. 1941. Varkenskoopman Jules Celis (Rex leider voor Hoegaarden en Lummen wordt ersatz-burgemeester en zetelt met twee liberale schepenen (André Hettich en François Van Bever)
Celis en Hettich zijn aartsvijanden.

Maart 1942. Celis benoemt zijn politieke vriend Geerkens Louis (genaamd Edmond) tot bediende bij de bevoorradingsdienst, zulks op verzoek en aandringen van zijn broeder Franz Geerkens (SS Vlaams Legioen) en na ruggespraak met de SS Fürsorgeführer für België (Belgielei 34 Antwerpen, tel. 95088 en 95090). Bron: Aftapping van telefoongesprek (later bevestigd door brief van 3 maart).
Hettich verzet zich heftig tegen deze benoeming

Apr. 1942. Hettich wordt bij beslissing van de Duitse overheid afgezet als schepen en voor de GSP Louizalaan 453 Brussel gedaagd (Bron: Vorladung van 17 apr.). Waarschijnlijk aangeklaagd door Celis of Franz Geerkens of beiden, beticht van verzet tegen Nieuwe Orde en benoeming van L. Geerkens, voor bedreigingen tegen Celis en anglophilisme (Bron: verklaring Hettich).
Hettich wordt niet vastgehouden, vermoedelijk door tussenkomst van relaties (Officieren van Kommandatur Leuven).

Mei 1942. Hettich krijgt van SS (Geerkens ?) formeel verbod het gemeentehuis te betreden, op straf van vervolging.

Jul. 1942. Hettich wordt als schepen vervangen door Frans Van Nerum (VNV leider Hoegaarden en broeder van Oostfrontstrijder).

BESLUIT: De oorzaken van het politiek conflict dienen gezocht in de rivaliteit Celis - Hettich, met ophitsing van Franz Geerkens met wie Celis goed aangespannen en in briefwisseling is. (brief later gevonden)

2 - Vrees voor represailles

=====

Aug. 1942. Huldefeest op het gemeentehuis ter ere van SS Oostfrontstrijder Henri Vandervelpen, ingericht door Celis en VNV, met optocht van de Zwarte Brigade en Dietse Blauwvoetvendels.
Zielemis (?) voor gesneuvelde SS Fernand Thebaers uit Lummen.
Het verzet stuurt doodsbedreigingen naar zwarten (Bron: NKB)

Mar. 1943. VNV Georges Mathys uit Kuntich wordt tot nieuwe gemeente-sekretaris te Hoegaarden aangesteld door Celis, ter vervanging van Henri Ausloos
Er worden nieuwe dreigbrieven door het verzet uitgestuurd.
(Bron: LB - 4e Cie)

Juli 1943. Belgische vlag gehesen aan een paal bij de grote brug op 21 juli.
10 personen worden aangehouden (verband met vlag niet bewezen)

Dec. 1943. Lijkschennis van gevallen piloot te Houtem door SD Georges Van Autgaerde uit Tienen e.a. (later werden de namen vernomen)

Lijk in strobussel gerold en in de grond gestoken.

Woede van het verzet die dreigt om Celis in een mesthoop te begraven (kopij van plakschrift). Onbekenden leggen 's nacht in het geheim bloemen op het graf. Celis besluit na lange aarzeling om het lijk in een kist te laten leggen (Bron: Ausloos)

De gemoederen zijn opgehitst, represailles vallen te vrezen.

(Zie hieromtrent : Alpaidis nr. 94 en 97)

6 jan. 44 Zes personen aangehouden, waaronder Michel Stockmans, een vrouw en medewerkers (die bloemen op het graf van de piloot legden)
Zouden verraden zijn door een vrouw 5M.H.) aan SD agent Hardiquet (broeder van renner)

BESLUIT : Praatziekte en loslippigheid hebben de aanhoudingen in de hand gewerkt.

3 - Cel van Sicherheitsdienst

=====

Half 1943 (?). Vlaamse SD te Leuven opgericht om Duitse diensten te ontlasten.

Plan: Algemene zuiveringsactie in het gewest en arrondissement.

Maken deel uit van SD: Victor Hardiquet uit Hoegaarden. (broeder van renner), Georges Van Autgaerden uit Tienen (beenhouwer), Marcel Ponsaerts uit Tienen (intieme betrekkingen met zuster van Geerkens), Dierickx, Paenhuyzen en Cornu uit Tienen.

Zoeken kontakten en informateurs (overdragers), om het verzet op te sporen en tot bloedige zuiveringsakties over te gaan.

Worden te Hoegaarden gesteund door de Mukkes (fam. Geerkens en een groep "mollen" die in de Tiensestraat vergaderen.

(Bron: Ferme Bretonne te Leuven en bevestiging ter plaatse)

BESLUIT: SD is uiterst gevaarlijk. Hardiquet tot alles in staat, be-raamt wraakplannen tegen verzet.

Celis is een ijverige burgemeester, te fel Duits gericht.

Geerkens en consoorten zijn onberekenbare fanatiekers.

Bloedakties zijn niet uitgesloten.

Te Hoegaarden lopen er velen rond met een dubbel gelaat.

Bijzonder de "mollen" worden gebruikt voor verklikingswerk, hun premie bedraagt 1000 tot 3000fr. volgens het geval

Het Verzet handelt ondoordacht en onvoorzichtig, niet voldoende gemotiveerd voor clandestiene strijd.